

Instytut Gospodarki
Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania
w Rzeszowie

Młodzi Podkarpacia wobec Strategii Lizbońskiej

Zespół Autorski:

Adam A. Ambroziak
Monika Dąbrowska
Bartłomiej Gębarowski
Paweł Grygiel
Piotr Klimczak
Jacek Lipiec
Marian Wargacki
Aleksandra Władyniak
Elżbieta Wojnicka (red.)

Warszawa-Rzeszów, styczeń 2005

Komitet redakcyjny serii:
Prof. WSiIZ, dr hab. inż. **TADEUSZ POMIANEK**
Prof. WSiIZ, dr hab. **KRYSTYNA GAWLIKOWSKA – HUECKEL**

Współpraca:
Małgorzata Janiec
Dominik Łazarz
Justyna Baran
Piotr Berkowicz
Elżbieta Futyra
Beata Rączy
Konrad Przypek
Patrycja Soboń

Skład i łamanie, projekt okładki – **Patryk Bury**

Publikacja została dofinansowana ze środków
Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej

ISBN 83-87658-68-5

Copyright© by IG WSiIZ w Rzeszowie

Wydawca:
Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania
ul. Sucharskiego 2; 35-225 Rzeszów
tel.(0-17) 86-61-202 fax (0-17)86-61-230
e-mail:instytut@wsiz.rzeszow.pl
www.ig.wsiz.edu.pl

Druk i oprawa: RS DRUK
ul.. Żwirki i Wigury 8b, 35-036 Rzeszów,
tel. (0-17) 85-40-893, fax (0-17) 85-40-790

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny) włącznie z fotokopiowaniem, nagrywaniem na taśmy lub przy użyciu innych systemów, bez pisemnej zgody Instytutu Gospodarki WSiIZ w Rzeszowie.

Spis treści

Adam A. Ambroziak

Działania Polski w zakresie wdrażania postanowień lizbońskich 5

Aleksandra Władyniak

Założenia i ewolucja Strategii Lizbońskiej 9

Jacek Lipiec

Przedsiębiorczość w Strategii Lizbońskiej 13

Elżbieta Wojnicka

Wiedza i innowacje dla rozwoju według Strategii Lizbońskiej z perspektywy województwa podkarpackiego. 17

Paweł Grygiel

Strategia Lizbońska a nowy model społeczny Podkarpacia 27

Marian Wargacki

Strategia lizbońska a rynki finansowe..... 37

Monika Dąbrowska

Województwo podkarpackie a założenia Strategii Lizbońskiej odnośnie przedsiębiorczości 41

Piotr Klimczak

Podkarpackie a założenia Strategii Lizbońskiej odnośnie transportu, telekomunikacji i energetyki..... 49

Bartłomiej Gębarowski

Założenia Strategii Lizbońskiej w zakresie trwałego rozwoju a Podkarpacie 55

Działania Polski w zakresie wdrażania postanowień lizbońskich²

Strategia Lizbońska jest próbą poszukiwania przez państwa członkowskie sposobów przyspieszenia rozwoju gospodarczego, aby zdecydowanie wzmocnić konkurencyjność Unii Europejskiej, w szczególności w porównaniu do gospodarki amerykańskiej. Jest ona swego rodzaju „mapą drogową”, wskazującą kierunki reform społeczno-ekonomicznych niezbędnych dla przyspieszenia rozwoju gospodarczego w Unii Europejskiej. Obecna faza dyskusji nad Strategią Lizbońską ma miejsce w momencie, jak się wydaje, naprawdę przełomowym, gdyż zbliża się półmetek jej realizacji. W dniu 3 listopada 2004 r. Grupa Wysokiego Szczebla ds. Strategii Lizbońskiej przekazała Komisji Europejskiej Raport³, którego zadaniem jest pomoc w przygotowaniu przeglądu śród-okresowego Strategii Lizbońskiej. Raport został wstępnie omówiony podczas posiedzenia Rady Europejskiej w dniu 5 listopada 2004 roku. Ostateczne decyzje co do kształtu Strategii Lizbońskiej na kolejne pięć lat zostaną podjęte na posiedzeniu Rady Europejskiej w marcu 2005 roku.

W Raporcie tym potwierdzono diagnozę głównych słabości Strategii Lizbońskiej. Zaliczono do nich przede wszystkim: nadmiernie rozbudowaną agendę, nieefektywną koordynację działań na szczeblach wspólnotowym i krajowym oraz brak integralności i spójności między wyznaczonymi celami, a nade wszystko brak woli politycznej ze strony krajów członkowskich.

Warto zauważyć, iż przez ostatnie cztery lata Strategia Lizbońska rozrosła się ponad miarę. Dzisiaj praktycznie każde działanie stymulujące konkurencję, wprowadzane na szczeblu narodowym, można uzasadnić dążeniem do realizacji Strategii Lizbońskiej. **Zatem bez jasnego określenia czym jest Strategia Lizbońska nikt nie może oczekiwać, że którekolwiek państwo członkowskie z poczuciem świadomości będzie ją wdrażać.**

Ponadto pakiet reform, który był przyjmowany w 2000 roku **nie uwzględniał dwóch zasadniczych kwestii: rozszerzenia Unii Europejskiej oraz wzrostu konkurencji ze strony takich krajów jak Chiny czy Indie.**

Dlatego też Strategia Lizbońska wymaga dostosowań do wydarzeń, które wystąpiły po 2000 roku. Wydaje się, iż Raport Grupy Wysokiego Szczebla jest dobrą podstawą do debaty na temat dalszego funkcjonowania Strategii Lizbońskiej. W znacznej części odzwierciedla on również polskie priorytety w zakresie programowania Strategii Lizbońskiej na kolejne pięć lat, stąd generalnie Polska popiera wybór pięciu priorytetów zawartych w Raporcie W. Koka jako podstawy dla przeglądu śród-okresowego.

Spółeczeństwo oparte na wiedzy

Warunkiem koniecznym dla wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej jest wsparcie dla procesu budowy gospodarki i społeczeństwa opartych na wiedzy. Jednocześnie nie może się to udać bez włączenia do tego procesu ośrodków badawczych ze wszystkich

¹ Dr Adam A. Ambroziak jest Radcą Ministra w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej oraz wykładowcą Szkoły Głównej Handlowej

² Na podstawie Omówienia Raportu Grupy Wysokiego Szczebla na temat przeglądu śródokresowego Strategii Lizbońskiej oraz Opinii na temat raportu Grupy Wysokiego Szczebla ds. Strategii Lizbońskiej, rozpatrywanych przez Komitet Integracji Europejskiej w dniu 1 grudnia 2004 r.

³ Facing the challenge. The Lisbon strategy for growth and employment. Report from the high Level Group chaired by Wim Kok, November 2004.

państw członkowskich. Dlatego też w priorytetach kolejnego – 7. Programu Ramowego powinien znaleźć się warunek ułatwiający integrację ośrodków naukowych z nowych państw członkowskich w ramach budowy Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Chodziłoby o to, aby **projekty finansowane z 7 Programu Ramowego miały charakter i wymiar wspólnotowy, a więc wymuszały kooperację instytutów badawczych z kilku państw, co pozwoliłoby na możliwość aktywniejszego włączenia się kooperantów z nowych państw członkowskich.**

Obecnie UE dyskutuje również nad projektem dyrektywy wprowadzającej ułatwienia dla migrantów, będących badaczami z państw spoza UE. Wydaje się, iż problem migracji naukowców z państw trzecich nie może być dyskutowany w oderwaniu od obecnych utrudnień na jakie napotykać naukowcy z nowych państw członkowskich. **W związku z okresami przejściowymi w swobodnym przepływie pracowników napotykać oni na wiele różnego rodzaju barier administracyjnych, co jest niekorzystne dla budowy Europejskiej Przestrzeni Badawczej.** Należy uniknąć sytuacji, w której to naukowcy z państw trzecich byliby traktowani przez prawodawstwo wspólnotowe i narodowe lepiej niż obywatele UE.

Ponadto wydaje się również koniecznym prowadzenie dalszych działań związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego. Niezwykle istotne, zwłaszcza w odniesieniu do nowych państw członkowskich, jest wspieranie przez UE programów wdrażających w poszczególnych państwach cele wyznaczone m.in. w „*Planie działań eEurope2005*”, „*eEurope +*” oraz wspólnotowych programach sektorowych. W związku z powyższym Rada Ministrów przyjęła w dniu 13 stycznia 2004 r. ***Strategię informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004-2006.*** W celu uwzględnienia celów szczegółowych wyznaczonych w inicjatywach Komisji Europejskiej powstały polskie programy sektorowe (e-Edukacja, e-Zdrowie, e-Administracja).

Dokończenie budowy rynku wewnętrznego

Priorytetem w zakresie budowy rynku wewnętrznego powinno być dokończenie prac nad projektem dyrektywy o usługach na rynku wewnętrznym. Głównym jej założeniem jest możliwie pełne wprowadzenie zliberalizowanego rynku usług w ramach UE, opartego na zasadzie państwa pochodzenia. Polega ona na tym, iż usługodawcy podlegaliby wyłącznie przepisom krajowym Państwa Członkowskiego, z którego pochodzą (tzw. zasada państwa pochodzenia). Tak naprawdę nie wprowadza się w tym zakresie żadnej nowej reguły, a jedynie potwierdza się zapisy prawa pierwotnego oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Jednakże, gdy przyszło do dyskusji nad szczegółami, państwa członkowskie zaczęły składać wnioski o wiele wyłączeń. Takie podejście powoduje, iż dyskusja na forum Rady ds. Konkurencyjności prowadzona jest na temat wyłączeń, a nie głównych zasad i idei objęcia zakresem dyrektywy możliwie wszystkich usług. Polska oczywiście popiera prace w celu stworzenia dyrektywy o usługach na rynku wewnętrznym, która miałaby zakres horyzontalny. Dla Polski kluczową kwestią jest wyjaśnienie reguł funkcjonowania zasady państwa pochodzenia. Ponadto Polska postuluje **jak najszybszą, pełną realizację zasady swobodnego przepływu pracowników oraz usług, co mogłoby się stać poprzez m.in. rezygnację przez państwa członkowskie z ograniczeń utrzymywanych na mocy Traktatu Akcesyjnego.** Działania takie byłyby realnym przykładem wdrażania założeń strategii Lizbońskiej.

Tworzenie sprzyjającego środowiska dla przedsiębiorców

W czerwcu 2004 r. Prezydencja irlandzka i niderlandzka zwróciły się do krajów członkowskich z prośbą o zgłaszanie propozycji wspólnotowych aktów prawnych, które

powinny zostać poddane przeglądowi pod kątem ich uproszczenia, eliminacji zbędnych regulacji, kodyfikacji bądź też zastąpienia obowiązujących regulacji rozwiązaniami alternatywnymi. W odpowiedzi na tą inicjatywę państwa członkowskie przesłały ponad 300 konkretnych propozycji uproszczeń. Ostatecznie, w wyniku dyskusji, Rada UE ds. Konkurencyjności na swoim posiedzeniu w dniach 25-26 listopada 2004 r. przyjęła projekt Konkluzji Rady wraz z załączoną listą propozycji regulacji wspólnotowych do uproszczenia. Lista, zawierająca 15 propozycji regulacji wspólnotowych, została przekazana KE w celu rozpoczęcia zasadniczych prac związanych z uproszczeniem legislacji.

Warto jednak zauważyć, iż nie udało się w pełni zrealizować wskazań wrześnieowej Rady UE ds. Konkurencyjności i Konkluzji ostatniej Rady Europejskiej odnośnie do obszarów priorytetowych, które wówczas określono (ochrona środowiska, statystyka, transport), gdyż transport i statystyka są prawie nieobecne na krótkiej liście aktów prawnych do uproszczenia. Należy jednak podkreślić, iż taki kształt listy jest wynikiem bardzo trudnego i żmudnego kompromisu, którego efektem jest zbudowanie listy nie na bazie najistotniejszych aktów prawnych do uproszczenia, ale takich, w stosunku do których nie ma zdecydowanych sprzeciwów większej grupy krajów członkowskich (tzw. zasada neutralnych wskazań).

Polska uważa, że obecne działania w zakresie upraszczania legislacji wspólnotowych należy uznać za pierwszy etap szerszego programu. Odrębną kwestią, na którą należałoby zwrócić szczególną uwagę, jest wprowadzanie na większą skalę niż obecnie oceny skutków regulacji (*impact assesment*), której efektem byłoby wyeliminowanie przepisów szkodliwych dla przedsiębiorców i konkurencyjności UE już na etapie ich projektowania.

Reforma rynków pracy

Raport Grupy Wysokiego Szczebla skupia się przede wszystkim na problemie starzenia się społeczeństwa. W przypadku Polski, zagrożenie to, w chwili obecnej, nie stwarza jeszcze dużego zagrożenia. Polska jest jednym z nielicznych krajów, który posiada zadowalające wskaźniki dotyczące udziału osób młodych w całości populacji. Pomimo to należy zdać sobie sprawę, iż w perspektywie kilku najbliższych lat wystąpią w Polsce analogiczne procesy starzenia się społeczeństwa.

Obecnie, największym problemem Polski oraz wielu innych państw członkowskich jest wysokie bezrobocie o charakterze strukturalnym. Dlatego też podstawą polityki rynku pracy powinno być ciągłe inwestowanie w kapitał ludzki oraz uelastycznianie rynku pracy. Działania takie będą miały wpływ nie tylko na lepsze dopasowanie popytu i podaży na pracę, a co z tym się wiąże zwiększenie zatrudnienia i obniżenie bezrobocia, ale także na zwiększenie zatrudnienia osób o niskiej aktywności zawodowej (osoby starsze, kobiety, młodzież). Jednocześnie kwestie te powinny być wzięte pod uwagę w programowaniu wydatków w ramach Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013.

Zrównoważony Rozwój

Idea zrównoważonego rozwoju jest podstawą odpowiedzialności za standard życia przyszłych pokoleń i jako taka nie podlega dyskusji. Jednocześnie kwestie związane z ochroną środowiska mają wyraźny aspekt ekonomiczny i innowacyjny. Dobrze przemyślane i wprowadzane w odpowiednim czasie inwestycje w ochronę środowiska przynoszą m.in. wzrost liczby zatrudnionych i mają charakter modernizacyjny całej gospodarki. Jednocześnie, biorąc pod uwagę doświadczenia płynące z okresu negocjacji i konieczności wdrażania w krótkim okresie uregulowań wspólnotowych z zakresu ochrony środowiska, **Polska uważa,**

iz przy planowaniu nowej legislacji w tym obszarze należy zwracać uwagę na charakter, zakres oraz implikacje ekonomiczne i społeczne wprowadzanych zmian.

Co nie-tak w Raporcie?

Jednocześnie warto zwrócić uwagę na te elementy Raportu Grupy Wysokiego Szczebla ds. Strategii Lizbońskiej, które, wydaje się, że stoją w sprzeczności z celem wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej. Jednym z nich jest teza, iż rozszerzenie Unii Europejskiej stanowi „wyzwania dla realizacji Strategii Lizbońskiej”. Prawdą jest, iż część wskaźników strukturalnych, w wyniku wejścia nowych państw członkowskich, ulegała pogorszeniu. Jednocześnie nie należy zapominać, iż kraje te wnoszą potencjał rozwojowy, którego nie mają „stare” państwa członkowskie. Wskazują na to choćby wskaźniki tempa rozwoju gospodarczego, czy też tempo wzrostu efektywności pracowników. **Wejście nowych państw członkowskich w praktyce umożliwia osiągnięcie celu Strategii Lizbońskiej, który bez nadania nowego impulsu byłby nieosiągalny nawet w długoletniej perspektywie.**

W Raporcie pojawia się również bardzo dobrze znana, aczkolwiek nieprawdziwa teza, podnoszona już w trakcie negocjacji akcesyjnych przez stronę wspólnotową w odniesieniu do przepływu pracowników, a dotycząca „dumpingu społecznego” w kontekście swobodnego przepływu usług. Prawo wspólnotowe m.in. poprzez dyrektywę o pracownikach delegowanych w wystarczający sposób zapobiega potencjalnemu wykorzystywaniu różnic płacowych jakie istnieją pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi. Zapobieganie ewentualnemu, nielegalnemu wykorzystywaniu pracowników leży przecież w gestii służb walczących z nielegalnym zatrudnieniem, a nie w istnieniu okresów przejściowych.

Podsumowanie

Podsumowując, należy podkreślić, iż Polska jeszcze w okresie przed uzyskaniem członkostwa brała aktywny udział w dyskusji na temat Strategii Lizbońskiej poprzez przedstawienie swojego szczegółowego stanowiska w tej kwestii jeszcze w trakcie negocjacji akcesyjnych.

Ponadto należy pamiętać, iż Polska wnosi ze sobą do Unii Europejskiej potencjał rozwojowy oraz gospodarkę, która ma bardzo dobre perspektywy na przyszłość. Rolą Polski i innych „nowych” państw członkowskich jest nadanie Unii Europejskiej nowego dynamizmu i przeciwstawianie się pomysłom ograniczającym realizację założeń Strategii Lizbońskiej.